

Liburutegi pribatuak I

Etxea hankaz gora. Nori otutzen zaio konponketen infernura jauzi egitea? Ba niri neuri. Lehenengo urratsa hastea da. Ez ohi da samurra izaten. Gero, berriz, konponketaren osteko antolaketa dator. Okerragoa dena. Zorabiatu ninduen lehenengo gauza liburuz gainezka zegoen gela hura izan zen. Liburuek mendikateak egiten zituzten. Kopuru bat eman niezazuke... zertarako, baina? Kopurua ematea ez da nolabaiteko harrokeriaren adierazle? Ez da liburutegiaren handitasuna erakusteko nahia? Ba al gara irakurleok etxean pilatutako liburuetatik at ezer? Tira, emango dizut kopuru bat: 12.493. Horiexek dira ditudan liburuak. Edo agian zero bat gehitu diezaiokezu amaieran. Edota puntua koma bihurtu. Kontua da hitzez beteriko gela hura antolatu beharra zegoela. Mila, milioi bat edota munduko liburu oro izanik ere, antolakuntza behar zuen. Nik baino milaka liburu batzuk gehiago dituen lagun batek liburutegia antolatzeko zenbait gako eman zizkidan. «Alfabetikoki duzu onena», esan zidan. Bera, ordea, pertsona antolatua da, sistematikoa, ordena maite duena. Ni, berriz, kaosa naiz. Desantolamendua. Anabasa. Baina nolabaiteko ordenamendua ematen diot beti denari, bizitzari barne. Ahots gehiegi zituen itsasontzi hark lemazaina behar zuen. *Harea naiz harea pila honetan / harez beterik ditut ametsak eta bihotza*, kantatzen hasi da beste ahots bat. Baliteke itsasontzia barik hondartza-zati besterik ez izatea, baliteke aurrez aurre ditudan liburuok basamortu mingarria baino ez osotzea.

Nondik hasi ez dago, sarri. Hastapena ez da beti hasieran dagoena. Ortozik hasi naiz liburu arteko kalekalk zeharkatzen. Liburu zaharrak eta berriak nahasirik daude. Hizkun-

tza ezberdinekoak. Batzuk hautsak hartuta bizi dira. Beldurak eta lotsak uxatu eta piloetako baten buru den liburua hartu dut. Pio Barojaren *El árbol de la ciencia*. Azalak zimurrak ditu, urteen joanagatik edo, orriak hosto dira honezkerro. Ez dakit liburua gozatu ote nuen, baina akorduan dut sasoi: eskola garaia. Agian gozatu nuen. Orri beilegituak ditu Giuseppe Ungarettiren *Poza* lanak. Mende berriarekin irakurri nuen eta, antza, gustuko izan nituen zenbait poema. Azpimarrak eman dit pista. «Neure isiltasun honetan / hitz bat aurkitzen dudanean / zulakatua da neure bizian / leize baten eran». Edizio elebiduna da. Italicaz eta euskaraz. Ungarettirekin denbora joan zait, ez dakit zenbat, baina mende bat joan zaidala sentitu dut.

Bere azpian berriagoa den liburua. «Mis noches terminaron con una mañana. El día estaba feo. Llovía y la lluvia golpeaba tristemente en mis cristales» (Nire gauak goiz batekin amaitu ziren. Eguna petral zegoen. Euria ari zuen, eta euriak goibel jotzen zuen nire kristaletan). Lagun-min batek oparitu zidan F. Dostoievskiren *Noches blancas - El pequeño héroe - Un episodio vergonzoso* (Gau zuriak - Heroi txikia - Jazoe-ra lotsagarria). Oraindik iltzatuta ditut lagunaren hitzak, «izugarri ederra da». Aspaldi bizitzatik alde egin zuen mutil baten izena eta ustez bere sakelakoaren telefonoa azaltzen dira bigarren orrialdean. Bizirik ote? Ahotsak kantari dirau. *Ezetz esaten dugu, ez dakigulako esaten bai / nahi dugun horren atzetik baino / nola heldu naiz honaino / nahi ez dugunaren ihesi ematen egunak / zorientasunaren morroi ahulak / zerbaitengatik borrokatu orde / beti zerbaiten kontra.*

Liburu artean naufrago, telefonoa hartu eta aspaldi galdutako lagunari deitu diot.

Liburutegi pribatuak II

Gregor Samsa labezomorro bihurtu zeneko istorioa gustatzen zait. Horregatik izango ote dut eleberri grafiko eta narrazio modura? Batek daki. Agian kakarraldo bilakatzen ha-

sia nintzen batean eskuratutako liburua da. Literaturak gu-re aldartea berresteko ere balio duelako. Beste inon aurkitzen ez ditugun parekotasunak/sentimenduak/jazoerak/minak/pozak agertzen zaizkigu, maiz, ezezagun batek aspaldi edo geroago idatzitako kontakizunetan. Baita musikan ere. *Baina bidea jakin arren, galdu egingo naiz berriz, itsaso berdinean ito, / eguzki berdinetan erre, behin eta berriz.*

2001eko martxoan irakurri nuen Luis Sepúlvedaren *Un viejo que leía novelas de amor* (Maitasun eleberriak irakurtzen zituen agure bat). Beste misterio bat: «Ez nazazu ahaztu. Mx». Eskaintza bat da. Raymond Carverrek idatzitako *¿Quieres hacer el favor de callarte, por favor?* (Isilduko zara, mesedez?) liburuiko eskaintza da, hain zuzen ere. Boligrafoz idatzia. Ahaztu dut nork egina. Fernando Pessoa-ren poema bilduma bat hartu dut esku artean. Txakur belarriz beterik da liburua. «No siempre soy igual en lo que digo y escribo» (Esaten eta idazten ditudanetan ez naiz beti bera). Alberto Caeirok idatzia. 1998ko data markatua du liburuak, hori ere boligrafoz. Espainieraz idatzitako poesiaren apalera eraman dut. Bai, ez da idazle espainiarra, baina behin-behineko antolakuntzarekin ari naiz momentuz: euskaraz eta espainieraz argitaraturik ditudan liburuak. Pentsatu dut laguna batorkit ikaratuko dela nire antolamendu zentzugabearekin. Eta agian, errieta egingo dit; baina tira.

Eskaintza duen beste liburu bat. «Erotasun azpian zerua dagoela postura eginen nuke». Arkatzez idatzi zidan norbaitek Leopoldo María Paneroren liburu honetan. *Teoría del miedo* (Beldurraren teoria) izena du poema liburuak. Arkatzez azpimarratutako esaldi asko ageri dira. «El poema desafia la vida, que es sólo un monstruo acechando en lo oscuro» (Iluntasunean zelatan dagoen munstroa den bizitzari erronka egiten dio poemak).

Iraganera egindako bidaia batean murgilduta nago. Denbora gelditu da datozkidan eta doazkidan liburu artean. Filosofia irakaslearekin gogoratu naiz. Gizon zorrotza zen eta iruditzen zait ez zekiela nola gu liluratu eta zaletu filosofia-

ra. Filosofo asko ikasi genituen, baina bakarra ei dago mendikate honetan: *Apología de Sócrates* (Sokratesen Defentsa). Platonek idatzia. Zergatik gordeko ote nuen liburu hori? Osterantzeko azpimarrak ditu horrek. Ikastea eta irakurtzea ez dira gauza bera. Irakurtzea plazerak gidatzen du (gero plazer zapuztua bada ere); ikastea, berriz, derrigortasunak. Liburu ariketak eginak ditut. Desagertu den koadernoren batean egongo dira eginda, hemen ez baitaude. Shakespeare azaldu zait ondoren; «Julio César» antzerki lana. Seguru nago antzezle lanetan ez nintzela ibili. Seguru. Khalil Gibran asko aurkitu dut. Tarte batez irakurtzen gelditu naiz. Hori gustatzen zitzaidan? Garai batean bai, antza. Esan diezaiozun «sasoi mistikoa» ordukoari. Irakurtzen jarraitu dut, ea nonbaiten aurkitzen dudan neure burua. Adinarekin maitasuna ezberdin sentitzen dugu, edo ulertzen dugu, ez nago seguru. Azukretuegi iruditzen zait orain Gibran.

Agian gaurkoz uzteko unea heldu da.

Liburutegi pribatuak III

Gabriel García Márquez maite (ere) dut. Dena, ez. Asko, bai. Cubako San Antonio de los Bañosen bada Zinema eta Telebista eskola garrantzitsua. Bertan, sasoi batean, gidoi-gintza eskolak ematen zituen García Márquezek. Oso lan interesgarria egiten zuten. Lan horren zipriztindu batzuk azaldu ziren liburu batzuetan. *La bendita manía de contar* (Kontatzeko amaigabeko beharra). Ideia batek nola hartzen duen gidoi itxura ikusteko/ikasteko bikainak dira liburuok. Bi gutxienez erosi nituen. Bakarra aurkitu dut. García Márquezen liburu horrek ideia bat piztu dit: «Idazleak» izeneko azpi saila sortuko dut liburutegian. Noiz sartuko dut idazle bat apal horretan? Hiru liburutik gorako idazleekin egingo dut. Gabriel García Márquez, Joseba Sarrionandia, Harkaitz Cano, Jose Luis Otamendi, Roberto Bolaño, Bernardo Atxaga. Apal gehiago beharko ditu, bai. *Etiopian* geratu naiz. Izugarri estimatzen dut liburu hori. Aspaldi-aspaldikoa. Li-

burua gorrotatzen zuten lagun batzuek oparitu zidaten. Eskolan gehiegi «sakondu» omen zuten liburua. Irakasleak etengabeko galdera egiten zien: «Zein da *Etiopiako* gaia?». Lagunek ez zekiten, eta ez zioten *Etiopiari* ezer ikusi. Oparitu zidaten. Gustatu zitzaidala esan nienean ez zuten sinisten: «Kontra egitearren gustatu zaizu». Musika lagundu beharrean sentitu naiz. Barrura bidaiatzeko atea zabaltzen dituen kantua jarri dut. *Lurra orain ere / infinitoak ditun haur oina tipientzat / baina non dira heroeak, imajina ezina dun beste Lope Agirre bat / gau zomorroen gisa akabatzen gaitun...* Ruper Ordorikaren ahotsean *Etiopiak* urruneko zaporea dauka. Beste bizitza batekoa. Beste ni batekoa.

Paul Eluard euskaratua, Ameriketako indiarren gaineko saiakera luze eta zabala, Van Goghi buruzko liburu sorta eta baita Klimten gainekoak. 800 pezeta ordaindu nituen Patziku Perurenaren *Isileko kantak* liburuagatik. «Irrist egin du tristurak / hilargiaren odol istilean». Denborak ilargiari H hizkia lapurtu dio harrezkero. Erabat zirriborrotuta dago Gotzon Garateren *Elizondoko eskutitzak*. Ikastola sasotik salbatu den naufragoa hori ere. 1986an 3B klasean nengoe-la dio liburuak. Halako batean argia egin zait! Ryszard Kapuscinskiren *Desde África* (Afrikatik) argazki liburua Robert Doisneuren beste baten alboan ikusi dut. Ze ezberdinak dira bien argazkiak. Begirada ezberdinak.

Gauak hartu gaitu altzoan. Loa etorri da. Oheratzeko tenorea da.

Liburutegi pribatuak IV

Sukaldaritza estimuan izan dudana zaletasuna da. Apal oso bat utzi behar izan diet sukaldaritzaren gaineko liburuei. Entsaladak, euskal sukaldaritza, txokolata edota italieraz idatzitako pasta liburua. Argazki ederrak ditu italierazko liburuak. Ez dut uste liburu honekin pasta-plater askorik prestatutakoa naizenik (batez ere italiara ez dudalako menperatzen). Hain da, baina, ederra liburua.

Badira liburu batzuk iltzatuta gelditzen zaizkizunak. *Hemingway eta euskaldunak zerbitzu sekretuetan* horietako bat da. Edorta Jimenezek idatzi zuen. 2003ko liburua da. Berriz irakurri beharko nuke. Tira, berriz irakurri beharko nituzkeen liburuekin beste apal bat atonduko dut.

John Steinbecken *Perla* lanaren itzultzailea Ruper Ordorika izan zen! Hara! Irakurri nuenean ez nintzen horrekin geratu. Azkeneko orrian poema ahalegin bat dago. Nire letra dela esango nuke. Elkarren aspaldiko liburu diseinua ageri da. Mmm... ez dakit zein apaletan kokatu liburu hori.

Egunak joan badoaz, eta etorri badatoz. Hasierako ezinegona baretu zait. Berdin zait ozeano-liburuan galdurik egoitea. Beste liburu bat hartu dut, ingelesez idatzitakoa da. Zabalzerakoan jabetu naiz beti ez dudala letra berbera izan. Berbak azpimarratuta eta bere esangurarekin datoz. Behearen gainean jarri naiz, eta uste baino lehenago engantxatu naiz liburura.

Argi dago uste baino denbora gehiago beharko dudala hau dena bere onera ekartzeko.¶